

ŽIVLJENJE IN DELO PROFESORJA GUSTAVA ŠILHA

**Avtorja: Anja Sinič
Matej Križanec**

Mentorica: Marjeta Čas

Lektorica: Ines Potočnik

2002/2003

Osnovna šola Gustava Šilha Laporje

ZAHVALA

Zahvaljujema se mentorici, gospe Marjeti Čas, za vzpodbudo, pomoč in potrpežljivost pri snovanju raziskovalne naloge in gospe Ines Potočnik za lektoriranje naloge.

Iskreno se zahvaljujema tudi vsem učencem, ki so korektno izpolnili anketne vprašalnike in jih vrnili.

Posebna zahvala velja gospema Sonji Juriga Šilih in Magdi Kavčič ter gospodu Ferdu Ključevšku za izčrpne intervjuje in bogate spomine, ki so nama jih zaupali.

Veliko koristnih informacij sva dobila tudi na OŠ Gustava Šilaha v Mariboru, ob ogledu spominske sobe posvečene profesorju Gustavu Šilahu, zato se iskreno zahvaljujema vodstvu šole, še posebej ge. Sonji Kaiser.

Vsem in vsakomur še enkrat iskrena hvala!

KAZALO

POVZETEK..	3
1. UVOD	4
2. TEORETIČNI DEL	5
2. 1. Otroška in mladostna leta.....	5
2. 2. Šilih kot vojak v I. in II. svetovni vojni.....	5-6
2. 3. Službovanje.....	7
2. 4. Družinsko življenje	7-8
2. 5. Šilih kot pedagog in publicist	8-9
2. 6. Šilihovo leposlovno delo.....	10
2. 7. Šilihova bibliografija.....	10-11
3. EMPIRIČNI DEL	12
3. 1. Intervju z gospo Magdo Kavčič.....	12-13
3. 2. Intervju z gospodom Ferdom Ključevškom.....	13-14
3. 2. Intervju z gospo Sonjo Juriga Šilih	14-15
3. 4. Anketa	16-17
3. 5. Analiza ankete	18-24
4. RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK	25
5. VIRI IN LITERATURA	26
6. PRILOGE	27

POVZETEK

Z raziskovalno nalogo sva želela spoznati življenje in delo profesorja Gustava Šiliha, po katerem se ponosno imenuje tudi naša šola že dobrih 34 let.

Zanimalo naju je, kdo je bil Gustav Šilih, kakšna so bila njegova otroška in mladostna leta, kje in kdaj je diplomiral, kje je služboval, kako je s svojim delom vplival na bodoče pedagoge, učitelje praktike in stanovske kolege. Želela sva ugotoviti, kaj zajema njegov ploden pisateljski opus in kako se je odlikoval kot publicist.

Pri svojem delu sva se srečala z različnimi raziskovalnimi metodami: delo z viri in literaturo, raziskovalni intervju in anketa, metoda analize in sinteze.

Ugotovila sva, da je Gustav Šilih oral ledino na področju pedagogike, zlasti didaktičnega pisanja. Zagovarjal je enotno osnovno šolo, delovno šolo, šolsko samoupravo in demokratične vzgojne procese. Učenca je postavljaj v subjektivni položaj, odklanjal je od zunaj strogo predpisane učne metode in vsebine.

O teh in še mnogih drugih vidikih moderne šole je razmišljal v številnih člankih in razpravah, še posebej pa v knjižnih publikacijah. O tem nam zgovorno priča njegova obsežna bibliografija. Ustvarjal je predvsem v prostem času, po naporni službi. Poleg službe je veliko predaval učiteljem na Pedagoški centrali, na Delavski univerzi, staršem v Vzgojni posvetovalnici ...

Ob težkem poklicnem delu mu je vedno stala ob strani družina, žena in trije otroci. Imel je tudi številne prijatelje, čeprav ni manjkalo tudi takih, ki so mu metali polena pod noge, predvsem zaradi njegovih naprednih pedagoških idej.

Upava, da sva pokrila vsaj nekaj belih lis iz zelo plodnega življenja in dela profesorja Gustava Šiliha in vzbudila večje zanimanje zanj med učenci, učitelji in krajani Laporja.

1. UVOD

Osnovni namen raziskovalne naloge je bil, spoznati življenje in delo znanega mariborskega pedagoga, publicista in mladinskega pisatelja, profesorja Gustava Šiliha, po katerem se ponosno imenuje naša šola.

V tem letu bomo obeležili tudi stodesetletnico njegovega rojstva, zato je bilo raziskovanje njegovega življenja za naju velik izziv, še posebej, ker do sedaj še ni izšla njegova celovita monografija.

Zanimalo naju je, kdo je bil Gustav Šilih, kakšna so bila njegova otroška in mladostna leta, kje in kdaj je diplomiral, kje je služboval, kako je s svojim delom vplival na bodoče pedagoge, učitelje praklike in stanovske kolege.

Pri svojem delu sva se srečala z različnimi raziskovalnimi metodami: delo z viri in literaturo, raziskovalni intervju in anketa, metoda analize in sinteze.

Postavila sva si naslednje hipoteze:

- Predvidevava, da je na Štajerskem več šol poimenovanih po profesorju Gustavu Šilihu.
- Bil je uspešen mladinski pisatelj, ki je napisal več del za odraščajočo mladino.
- Profesor Gustav Šilih je bil izkušen pedagog, ki je širil obzorje mnogim pedagoškim delavcem s svojimi predavanji, članki in knjižnimi deli.
- Nekatera njegova pedagoška dela so prevedena tudi v tuje jezike kar pomeni, da je bil cenjen tudi v tujini
- Učenci naše šole premalo poznajo lik Gustava Šiliha, čeprav se po njem imenuje naša šola.

2. TEORETIČNI DEL

2. 1. Otroštvo in mladostna leta

Gustav Šilih se je rodil 31. julija 1893 v Velenju. Rodil se je kot tretji izmed šestih otrok v dokaj težkih razmerah. Njegov oče Lovro je bil grajski oskrbnik, njegova mati Apolonija, rojena Šilec, pa je na gradu gospodinjila deklam in hlapcem. Njegovo prvotno ime je bilo Avgust, kasneje pa se je preimenoval v Gustava.

Starša sta pod vplivom takratnih graščakov Adamovičev skrbela za izobrazbo svojih otrok in tako je bil tudi mladi Avgust deležen šolanja v osnovni šoli, ki ga je kasneje nadaljeval v privatni nižji gimnaziji. Spočetka mu ni bilo namenjeno kot tretjemu otroku, da bi šel naprej v šole, saj so lahko starši šolali le dva. Vendar je bil že takrat zaljubljen v knjige, morda zato, ker je bil kot oskrbnikov sin pogosto na gradu, kamor je skoraj redno nosil mleko. Tu je, kot je povedal sam, prišel prvič v stik s knjigo, saj so bili grofje Adamoviči zelo prijazni in so mlademu Avgustu, grofica je bila njegova botra, pogosto dovolili dostop do knjižnice.(N. Šilih, 1993, str 128)

Šolanje in s tem povezana kariera je bilo namenjeno sprva starejšemu bratu, vendar je ta na paši zbolel, dobil pljučnico in umrl. Takrat se je začela Avgustova pot v svet. S 14. leti se je leta 1907 vpisal na ljubljansko učiteljsko šolo. Tam je leta 1912 tudi maturiral. Obdobje šolanja v Ljubljani mu je pustilo zelo lepe spomine. Toda, ko mu je čas dopuščal, se je rad vračal v rodno Velenje, saj je imel veliko domotožje.

Po maturi se je zaposlil kot učitelj v Št. Pavlu v Savinjski dolini, kjer je služboval do začetka prve svetovne vojne.

2. 2. Šilih kot vojak v I. in II. svetovni vojni

Vojna ni prizanesla nikomur, tudi mlademu učitelju Gustavu Šilihu ne. Takoj po začetku I. svetovne vojne je bil namreč vpoklican v avstroogrsko armado. Najprej je bil poslan v kadetsko šolo, nato pa se je boril na soški fronti kot oficir, v oddelku mitraljezcev. Bil je tudi nekajkrat odlikovan za hrabrost; med drugim je dobil znameniti nemški železni križec, ki je znamenje poguma, saj je iz italijanskega obroča rešil kasnejšega nemškega feldmaršala v II. svetovni vojni, Erwina Rommla. To odlikovanje je bilo posebna čast, saj Nemci niso preveč radi odlikovali avstroogrske vojake.

Pozneje je bil na soški fronti precej hudo ranjen v neposredno bližino srca, tako da se ni mogel več boriti in je le počasi okrevljal. Premeščen je bil v Maribor, v kadetnico, kjer je bila takrat elitna oficirska šola. Tam je poučeval kadete in vodil knjižnico. Pa vendar mu je soška fronta pustila posledice, ki jih je čutil vse preostalo življenje. Zaradi poškodbe je postal invalid. Levo roko je imel slabo gibljivo in prekrvavljeno.

Prišlo je leto 1918 in z njim razpad Avstro-ogrske. Šilih se je pridružil Maistrovim borcem pri osvobajanju Maribora in zasedbi slovenske etnične meje. Bil je zaveden Slovenec.

Takoj po izbruhu II. svetovne vojne na naših tleh, 6.4.1941, je bil vpoklican v jugoslovansko vojsko kot rezervni oficir, a je pristal kmalu v ujetništvu v Nemčiji, njegovi družini pa je grozil izgon. Njegova žena, ki je bila takrat tretjič noseča, se je spomnila Šilihovega »Kriegskamerada« iz prve vojne Erwina Rommla in mu v Afriko poslala pismo, v katerem ga je prosila pomoči njenemu možu. Kmalu je prišel iz Afrike Rommla odgovor, v katerem se je spomnil svojega »rešitelja« in družini obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovi moči. Samo tri tedne zatem je bil Šilih izpuščen iz ujetništva. Bil pa je resno shujšan in imel je rano na želodcu, vendar je ostal živ.

Kmalu po vrnitvi iz ujetništva so mu takratne oblasti dale vedeti, da v Mariboru ni zaželen zaradi svojega izrazito slovenskega prepričanja in protinemškega mladinskega romana Beli dvor. Prijatelji so mu svetovali, naj se preseli v Ljubljano k svojemu starejšemu sinu, ki je bil premožen prevoznik. Vendar se Šilih s tem ni strinjal in se je po zagotovilu, da družina zaradi dojenčka ne bo izseljena, zaposlil v Gradcu, kjer je delal kot knjigarnar do konca vojne.

Slika 1: Šilih kot vojak v I. svetovni vojni

2. 3. Službovanje

Takoj po maturi se je zaposlil kot učitelj v Št. Pavlu v Savinjski dolini, kjer je služboval do začetka prve svetovne vojne. Med prvo svetovno vojno se je po okrevanju zaposlil v mariborski kadetnici, kjer je poučeval mlade kadete in vodil knjižnico. Po koncu vojne je bil zaposlen na realki, čez nekaj mesecev pa na trgovski akademiji v Mariboru. Tu je poučeval med letoma 1919 in 1927 nato pa še eno leto na celjski trgovski akademiji. V tem času je sam veliko pridobil na izobrazbi.

Leta 1928 je v Zagrebu diplomiral iz pedagogike, psihologije in nemškega jezika s književnostjo. Z diplomom se je vrnil v Maribor, kjer je na učiteljskišči poučeval pedagogiko, slovenščino in nemščino, nekaj časa tudi srbohrvaščino. Leta 1932 je opravil profesorski izpit iz pedagogike z metodiko kot glavnim predmetom.

Njegovo delo v Pedagoški centrali (1937-1939) je bilo velikega pomena saj je bil urednik Roditeljskega lista, prav tako pa podpredsednik Zveze prijateljev mladine Slovenije in Zveze pedagoških društev Slovenije, vodja mariborske vzgojne svetovalnice ... Bil je član sveta za šolstvo LRS in član strokovnega sveta pri Zavodu za napredek šolstva LRS.

Proti koncu druge svetovne vojne se je zaposlil v knjigarni Kinreich v Gradcu, kjer je delal do konca vojne. Po končani vojni je nadaljeval s pedagogiko in pedagoškim delom v Mariboru na tamkajšnjem učiteljskišči. Med letoma 1945 in 1946 je opravljal odgovorno delo vršilca dolžnosti ravnatelja. Zaradi apolitičnosti, ker ni hotel vstopiti v komunistično stranko, in zaradi bolezni pa ravnatelj ni mogel dolgo ostati.

Do svoje upokojitve, leta 1950, je bil profesor pedagoške in psihološke skupine predmetov. O njegovi zavzetosti in prizadevnosti, kar se tiče pedagoškega dela, priča tudi dejstvo, da je bil še po upokojitvi bil nekakšna gonilna sila pri ustanovitvi Vzgojne posvetovalnice, ki jo je tudi vodil vse do svoje smrti, 24. novembra 1961.

2. 4. Družinsko življenje

Leto 1928 je bilo za Gustava Šiliha neke vrste prelomno leto. Poleg diplome se je zaljubil in spoznal svojo življenjsko družico Olgo, hčerko premožnega mariborskega trgovca Karla Jančiča, ki je bila pred tem njegova učenka na trgovski akademiji. Zvest svojim učiteljskim načelom, da je za učitelja sicer pomembna toplina, vendar se mora zadrževati dva koraka od telesa, je o svojih namelih obvestil svojo bodočo ženo šele po njeni maturi.

Leta 1929 se mu je rodil sin Marko, leta 1932 hčerka Alenka, skoraj deset let kasneje, leta 1941, pa še sin Nikolaj. Od leta 1928 je živel srečno družinsko življenje, dokler ni izbruhnila druga svetovna vojna. (N. Šilih, 1993, str. 130)

Bil je zelo pozoren kot mož in strpen družinski oče. Svoje otroke je pogosto vodil v rojstno Velenje, kjer so preživljali poletne počitnice. Odpravljali so se na krajše in daljše pohode, saj je bil Šilih človek, ki je zelo ljubil naravo. Tudi doma je vzgajal otroke po pedagoških načelih, ki jih je zagovarjal. Bil je blag, pa vendar dosleden, nič ga ni spravilo s tira in vedno je s pogovorom skušal reševati vzgojne probleme.

Zanimiva so bila skupna kosila, še posebej, ko so otroci nekoliko odrasli. Vedno so na veliko debatirali in žena se je pogosto razjezila, da ne morejo jesti v miru.

Sin Marko se je uveljavil v Ljubljani, kjer živi še danes. Hčerka Alenka se je poročila v Anglijo, sin Nikolaj pa je vse do svoje smrti živel v Mariboru in je šel po očetovih stopinjah, saj se je tudi on uveljavil na pedagoškem področju: dolga leta je bil ravnatelj na OŠ Angel Besednjak v Mariboru. Šilihovo osebno zapuščino in avtentične predmete je po svojem možu Nikolaju prevzela Sonja Juriga Šilih, ki jih je kasneje podarila OŠ Gustava Šiliha v Mariboru.

Slika 2: Gustav Šilih v mladosti

2. 5. Šilih kot pedagog in publicist

Gustav Šilih je že v svoji mladosti pridobil izjemen občutek za stiske in tegobe drugih ljudi. Verjetno zato, ker je živel v trdih življenjskih razmerah. Pridobil je ljudekost in poštenost. Zato ni čudno, da je bil vedno pripravljen pomagati, tako svojim učencem kot njihovim staršem. Sčasoma si je pridobil njihovo naklonjenost in zaupanje. Bil je velik perfekcionista. Vsako stvar, katere se je lotil, je hotel narediti s kar se da največjo mero natančnosti. Za Šiliha je bilo značilno, da je nastale probleme reševal preudarno in mirno. Vzgajal je z besedami in ne s palico.

Pravo Šilihovo področje so bile pedagogika, psihologija, didaktika in metodika, pri čemer ni bil samo razgledan in temeljit poznavalec teoretičnih osnov svoje stroke, marveč tudi odličen praktik. Kot presoden eklektik je posrečeno prenašal na domača tla sodobno napredne pedagoške ideje in jih populariziral v tisku in z živo besedo (številni tečajji, predavanja na delavski univerzi, pedagoški tedni).

V slovenski pedagoški prostor je dobresedno privihral in naznanil svojo zvezdo že kot učiteljski abiturient s pomenljivim referatom na letnem shodu gibanja 'Jugoslovanski napredni

učiteljski abiturienti in abiturientke' leta 1912. V njem je pozval zlasti mlajše učitelje z zanosnim apelom: »... kdor čuti v svojih rokah moč, v svoji duši pogum, naj gre z nami, naj dela v prosep nam in domovini.« Slabih deset let kasneje je v okviru didaktično metodičnega krožka v Mariboru že bil na čelu tistih, ki so čutili 'v svojih rokah moč, v svoji duši pogum'. Teh je bilo vse več, dokler se s pedagoško centralo niso razvili v pravo učiteljsko avantgardo. V študijskem letu 1923/24 se je strokovno izpopolnjeval pri zakoncema Buehler (v otroški in mladinski psihologiji), leta 1926 pa je bil na enomesečnem pedagoškem izpopolnjevanju v Institutu J. J. Rousseauja v Ženevi pri priznanem pedagogu Ed. Claparedi. Privatno je opravil štiriletni študij na VPS v Zagrebu ter leta 1928 diplomiral iz pedagogike, psihologije ter nemškega jezika s književnostjo in si pridobil naziv profesorja za vsa tri predmetna področja. (F. Strmčnik, 1993, str.13)

Šilihovo strokovno znanstveno delo so uravnavali njegov bleščeči um, njegova tesna povezanost s potrebami vzgojno izobraževalne, zlasti šolske prakse ter dobro poznavanje evropskih šolskih reformnih gibanj in drugih pedagoških smeri. S svojo ustvarjalno močjo je zmožel sintezo prakse in teorije. Tuja in lastna teoretična spoznanja je nenehno izpostavljal kriteriju naše vzgojno izobraževalne prakse, vendar jo je ocenjeval z evropskimi strokovnimi merili. Prav v tej simbiozi, ki je delala Šiliha vselej teoretično in praktično aktualnega, je bila njegova velika prednost pred ostalimi pedagoškimi strokovnjaki v Ljubljani, ki so ga velikokrat neutemeljeno kritizirali.

Šiliha uvrščajo strokovnjaki med praktične pedagoge, saj je dajal prednost načinom, sredstvom in pogojem za oblikovanje učenca.

Zaradi njegove človeške poštenosti in tankočutne znanstvene vesti, se v iskanju pedagoških spoznanj ni veliko nagibal ne na levo ne na desno in ni podlegel ne tem ne onim trenutnim modnim smernicam. Njegova izredna pedagoška in siceršnja razgledanost in izkušnost, smisel za pravo mero in prvinska občutljivost za dobro, pošteno, pravično in lepo, so mu bili najzanesljivejše vodilo pedagoškega razmišljanja. Imel je vizionarski čut in posluš za vključevanje v naprednejša pedagoška prizadevanja, npr. za enotno šolo, delovno šolo, visokošolsko učiteljsko izobrazbo, šolsko samoupravo, demokratične vzgojne odnose ipd., ki še danes niso preseženi.

Za Šiliha je značilna izjemna raznovrstnost pedagoških področij, ki so ga pritegovala. V tem pogledu je bil pravi pedagoški enciklopedist. Toda kljub širini ni ostajal na površju, temveč je jasno razgrinjal raznovrstne odnose, probleme, nasprotja in procese, sicer izjemno kompleksne in globalne pedagoške stvarnosti. Tako širino in globino hkrati zmore le izjemno pronicljiv in dinamični ustvarjalni duh, kar je Šilih nedvomno bil.

(F. Strmčnik, 1993, str14)

Slika 3: Profesor Gustav Šilih v zrelih letih

Šilihovo leposlovno delo

Šilihovo leposlovno delo predstavljajo mladostne pesmi, dvoje knjižno objavljenih pripovednih del (mladinska povest in roman), eno dramsko delo in literarna zapuščina manjšega obsega (rokopisi povesti, fragmenti dveh kratkih proznih del in nedokončani roman). Nekaj mladostne lirike je pod psevdonimom G. Graščan objavil v Domačem ognjišču. Gre za razpoloženskih pesmi z znano motiviko zakasnelega impresionizma, tradicionalno urejenim verzom in mehкими ritmi, v katerih je Šilih slikal mladostno melanhonijo

Njegova lirika je prisotna tudi v mladinski povesti Nekoč je bilo jezero. Pri pisanju svojega proznega prvenca se je zgledoval po starejših leposlovnih virih, predvsem po povestih Veneda in Finžgarjevim romanom Pod svobodnim soncem. Povest je postavil v Šaleško dolino, kjer je v jezeru bival mitični smrtonostni pozoj, ki ga pokončajo z izsušitvijo jezera.

Kasnejša didaktična načela kažejo Šiliha kot esteta, ki je na področju mladinske literature zahteval umetniško kvalitetno in zmagovito vzgojno moč.

Izkušnje iz prve svetovne vojne je opisal v drami Kaverna. Najbolj poznan kot literat pa je postal z mladinskim romanom Beli dvor. Strokovno poglobljen v otroško psiho, je napisal avtobiografsko občutljiv mladinski roman, ki dokumentira slovenski narodnostni boj in divje socialne razmere ter germanizacijo Šaleške doline v času pred prvo svetovno vojno. S tem romanom si je nakopal resno pozornost gestapa, saj je bila knjiga na okupatorskem spisku vandalskega uničevanja na Štajerskem.

Šilih se je ob svojem obsežnem pedagoškem delu kasneje še skušal posvetiti pripovednemu pisanju, a večjih del, vsaj tako kaže njegova literarna zapuščina, ni napisal.

(I. Stopnik, 1999, str.259)

2. 7. Šilihova bibliografija

O Šilihovi strokovno znanstveni plodnosti, zaslužnosti in delavnosti najbolj zgovorno priča njegova obsežna bibliografija. Obsega preko 170 publicističnih enot, ob upoštevanju tudi krajših in priložnostnih zapisov pa se omenjeno število malodane podvoji.

Med njimi moramo posebej izpostaviti njegovih sedem, s prevodi in ponatisi pa kar trinajst knjižnih del. Omenjeni publicistični opus in drugo Šilihovo pedagoško delo pa še bolj zažari, če upoštevamo, da je nastal v sorazmerno kratkem življenjskem obdobju.

S to publicistično bero se Šilih enakovredno uvršča med ostale predvojne in povojne pedagoške teoretike, pri čemer kaže poudariti, da se ni mogel poklicno ukvarjati z znanstvenoraziskovalnim delom. To prizadevanje je bilo v bistvu njegov hobi, stisnjen v nočne ure in prosti čas po naporni službi srednješolskega profesorja in ob skoraj vsakodnevnih skrbih z vodenjem Pedagoške centrale ter številnih predavanjih za pedagoške delavce in starše.

Kakovost njegovega snovanja potrjuje izjemna odmevnost, visoke naklade, ponatisi in prevodi nekaterih njegovih del, kakor tudi dejstvo, da so njegova dela še danes pomembni študijski viri in da skoraj ni resnejše pedagoške raziskave oziroma publikacije, ki se ne bi sklicevala tudi na Šiliha.

(M. Tancer, 1993, str 25 – glej priloge 1,2 in 3)

Šilih je bil tudi pomemben urednik:

SLOVENSKI UČITELIŠČNIK. List naprednega slovenskega učiteljskega naraščaja. Ljubljana 1910/11. Izdali napredni slovenski učiteljščniki./ Rokopisni almanah/ 110 strani, uredil Gustav Šilih.

Spominska knjiga posvečena petdesetletnici Gremijalne trgovske nadaljevalne šole v Mariboru. Uredil Gustav Šilih.
Maribor 1926. 47 strani

PEDAGOŠKI ZBORNIK Slovenske šolske matice (od 1925 do 1931).
Gustav Šilih je bil urednik od 22. do 27. zvezka, to je od leta 1925 do leta 1931.

RODITELJSKI LIST, poljudna vzgojna revija, ki je izhajala dve leti (1937 – 1939)
Pedagoška centrala v Mariboru. Gustav Šilih je bil pobudnik in urednik ves čas izhajanja revije.
(M. Tancer, 1993, str. 37)

3. EMPIRIČNI DEL

3. 1. Intervju z gospo Magdo Kavčič

1. Ali ste poznali Gustava Šiliha?

Da, profesorja Gustava Šiliha sem zelo dobro poznala, saj je bil vsa štiri leta moj učitelj na učiteljski šoli v Mariboru.

2. Kakšen se vam je zdel kot človek?

Kot človek in pedagog je bil zelo globok, spoštljiv. Kot osebnost je bil nekaj posebnega, že njegova prisotnost je vzbudila v prostoru veliko avtoriteto do njega. Posebno se je odlikoval po svojih značajskih lastnostih, kot so prijaznost, natančnost, doslednost, človečnost in zahtevnost. Do dijakov je bil zelo spoštljiv, za vsakega je vedno imel prijazno besedo in vsak problem je z vsakim primerno reševal.

3. Kakšen je bil Šilih kot pedagog in didaktik?

Kot pedagog se je predvsem posvečal mladim. Njegovo delo se je najbolj odražalo na področju mladinske psihologije, učiteljskega izobraževanja, didaktike in družinske vzgoje. Že takrat je bil zagovornik popolne osemletne osnovne šole, v kateri bi vsi učenci spremljali enotno učno vzgojno delo. Zavedal pa se je, da so za prenovo šole potrebni primerno izobraženi učitelji in zato si je prizadeval pomagati učiteljem. Za starše je organiziral številna vzgojna predavanja, pisal je knjige, razne članke s primerno učno vsebino, da bi se starši izučili in tako pripravljali pripravljali otroke za življenje.

4. Kaj ste se naučili od njega?

Dijaki smo ga sprejeli za svojega vzgojitelja in učitelja ter vzornika. Tudi mi smo postali po svojih močeh in sposobnostih dosledni in predani svojemu delu.

5. Kako so njegovi nasveti vplivali na Vas in vaš način poučevanja?

Nekoč nam je povedal, da se kljub dolgoletnim delovnim izkušnjam še vedno pripravlja za učno vzgojno delo v razredu. Tudi jaz nisem nikoli stopila pred učence nepripravljena.

6. Kaj vam je bilo pri njem in njegovem načinu poučevanja najbolj všeč?

Všeč mi je bila njegova široka razgledanost, predvsem pa njegov odnos do ljudi. Imel je globok prodoren pogled in nas je obvladal že s samim pogledom, ki je bil človeški in ljubeč. Bil je teoretik in kljub temu zelo nazoren.

7. Katera njegova literarna dela poznate?

Napisal je deset literarnih del in več kot 300 krajših ali daljših esejev, razprav in člankov. Pisal je za mladino, starše, predvsem pa za učitelje. Za učitelje je najvažnejše delo Didaktika,

ki je kašipot vsakemu učitelju pri njegovem delu. Bil je urednik ali pa sooblikovalec številnih revij, kot so Otrok in družina in druge.

8. Katere didaktike so bile uveljavljene po slovenskih šolah?

Za tiste čase je bil Šilih največji pedagog, čeprav je takrat delalo tudi več drugih. Vsi pedagoški delavci so bili združeni v prosvetno društvo, kjer so razpravljali o svojem delu. Šilihova zamisel o skupinskem delu in diferenciaciji pedagoškega dela pa se je uresničila. Danes obiskujemo enotno osnovno šolo, v kateri sprejema in dela vsak otrok po svojih sposobnostih.

9. Zakaj so našo šolo poimenovali po njem?

Našo šolo smo leta 1968 poimenovali po njem, ker smo takrat ustanovili osemletno osnovno šolo in je bilo zaželeno, da vse osemletne šole dobijo imena. Naš učiteljski kolektiv se je odločil za poimenovanje šole po profesorju Gustavu Šilihu, ker smo ga vsi poznali po njegovih velikih delih in je bil takrat zelo priznan pedagog.

10. Ali je po vašem mnenju danes profesor Gustav Šilih dovolj cenjen?

Mislim, da je dovolj cenjen. Čeprav so njegova dela že starejša, so še vedno priznana in uveljavljena.

Informator: Magda Kavčič, roj. 11.5. 1928, Laporje 64, upokojena učiteljica

3. 2. Intervju z gospodom Ferdom Ključevškom

1. Kdaj ste spoznali Gustava Šiliha?

Spoznal sem ga kot predsednika maturitetne komisije v Celju na tamkajšnjem učiteljišču, leta 1960. Za nas dijake je bilo zelo pomembno, da bo na naši maturi prisostvoval tudi profesor Gustav Šilih, uveljavljen mariborski pedagog. To nam je veliko pomenilo, vendar nas je bilo tudi malo strah.

2. Kakšen se vam je zdel kot človek?

Kot človek je bil zelo strog, zahteven. Vendar je bil hkrati tudi zelo dober in prijazen. Vsem je rad pomagal. Če se je komu na maturi malce zalomilo, mu je rade volje pomagal priti na pravo pot.

3. Katera načela je Gustav Šilih kot pedagog najbolj poudarjal?

Najbolj je poudarjal potrebo po učenju. Veliko je dal na dobre človeške vrline ter kvaliteto dela. Želel je, da je vsak delal po svojih najboljših sposobnostih.

4. Kako so njegovi nasveti vplivali na Vas in vaš način poučevanja?

Iz njegove knjige Didaktika sem se veliko naučil. Ta knjiga je bila osnova za vsakega učitelja. Iz nje sem se naučil, kako naj jaz poučujem ter kateri načini in metode so najboljše.

5. Katera njegova literarna dela poznate?

Med njegovimi literarnimi deli poznam predvsem Beli dvor in Nekoč je bilo jezero. Med njegovimi pedagoškimi deli pa je v ospredju predvsem Didaktika.

6. Zakaj so našo šolo poimenovali po njem?

Čeprav ni bil domačin smo našo šolo poimenovali po njem prav zaradi njegovih velikih zaslug v šolstvu in zaradi njegovih velikih vrlin. Bil je velikan za tiste čase, vodilni pedagog.

7. Ali je po vašem mnenju danes Gustav Šilih dovolj cenjen?

Menim, da je. Po njem so poimenovane tri šole: osnovna šola v Mariboru s prilagojenim programom, osnovna šola v njegovem rodnem Velenju ter naša šola v Laporju. V Mariboru podeljujejo Šilihova priznanja najboljšim delavcem šole. V Mariboru ima tudi spomenik, ob obletnicah so organizirani tudi simpoziji. Njegov duh moramo ohranjati. Predlagana je bila tudi zamisel, da bi se te tri šole (Laporje, Velenje in Maribor) povezale med seboj. Lahko smo veseli in ponosni, da se naša šola imenuje prav po njem.

Informator: Ferdo Ključevšek, roj. 3.4. 1940, Laporje 30, upokojeni ravnatelj

3. 3. Intervju z gospo Sonjo Juriga Šilih

1. Kako se gospoda Šiliha spominjate vi?

Bila sem sošolka njegovega sina, Nikolaja Šiliha. Ko se je med nama v gimnaziji razvilo močnejše prijateljstvo, me je peljal domov in me predstavil njegovim staršem. Gospod Šilih se je pogovarjal zelo sproščeno in pogovor z njim je bil zelo prijeten. Vendar je gospod Šilih kmalu zbolel. Z njegovim sinom sva ga obiskovala v bolnici, kjer je čez štiri mesece žal umrl.

2. Ali so njegovi otroci občutili, da je bil njihov oče pedagog in učitelj?

Njegovi otroci so to občutili ob vsaki priliki. Povsod so ljudje od njih zelo veliko pričakovali. Njegovi otroci so bili zelo pridni in hkrati tudi nagajivi, tako kot vsi otroci.

3. Ali se morda spominjate kakšne anekdote, ki ste jo doživeli z njim?

Ne, osebno sva se poznala prekratek čas. Lani novembra so ob kulturnem dnevu OŠ Gustava Šiliha v Mariboru pripovedovali anekdote njegovi nekdanji učenci. Kot pedagog oz. učitelj je bil izjema, saj je od učenca iskal samo znanje in ne neznanja. Vsakemu učencu je hotel dokazati, da zna. V redovalnicah ni bilo enic. Vsem učencem je ostal v najlepšem spominu.

4. Kako je preživel prosti čas, ki mu je ostal?

Zelo rad je hodil na sprehode na Meljski hrib, na Kalvarijo, rad se je sprehajal po mariborskem parku. Velikokrat je zahajal tudi v kavarno Astorija, kjer je sedel in v družbi svoje soproge bral časopis.

5. Ali se vam zdi, da je gospod Šilih danes dovolj cenjen?

Ne pričakujemo, da bi ga vsi cenili. Njegove generacije ga poznajo in tudi zelo cenijo. V Velenju ga zelo častijo, prav tako v Mariboru. V mestu je Šilihova ulica, imamo tudi Šilihov dom ... Vseeno pa ga veliko ljudi ne pozna. Veliko pa je tudi tistih, ki ga dobro poznajo in tudi cenijo. Gustav Šilih je bil odličen pedagog svojega časa in pri nekaterih ljudeh je to še danes.

Informator: dr. Sonja Juriga Šilih, Gosposvetska 13, Maribor

3. 4. Anketa

Pozdravljen-a!

Delava raziskovalno nalogo o življenju in delu Gustava Šiliha, po katerem je poimenovana naša šola. Prosim te, da nam odgovoriš na zastavljena vprašanja. Zahvaljujeva se ti za sodelovanje!

1. Koliko si star-a?

- a) od 10 do 11 let
- b) od 12 do 13 let
- c) od 14 do 15 let

2. Kakšnega spola si?

- a) M
- b) Ž

3. Ali veš kdo je bil Gustav Šilih?

- a) Da
- b) Ne

3. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril-a pozitivno, nam zaupaj, zakaj naša šola nosi ime po njem?

_____

4. Kako dolgo se že imenuje po njem?

- a) manj kot 10 let
- b) od 10 do 30 let
- c) več kot 30 let

Če veš točno letnico, nam jo prosim napiši _____

5. Ali še katera druga šola nosi ime po njem?

- a) Da
- b) Ne

Če si odgovoril pritrdilno, napiši katera oz. katere!

6. Ali poznaš katero njegovo literarno delo?

- a) Da
- b) Ne

Če ga, napiši katero.

7. Ali se ti zdi, da imaš o gospodu Gustavu Šilihu dovolj informacij ali pa bi rad-a izvedel-a še kaj več o njegovem življenju in delu ?

- a) Da
- b) Ne

Zakaj? _____

3.5. Analiza ankete

Z anketo sva zajela populacijo sedemdesetih otrok, od 5. do 8. razreda. Spodaj objavljava analizo ankete in grafični prikaz podatkov.

6. RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Ob zaključku raziskovalne naloge sva ugotovila, da sva z različnimi raziskovalnimi metodami potrdila večino zastavljenih hipotez.

Profesor Gustav Šilih je bil znan mariborski pedagog, urednik, publicist in mladinski pisatelj, ki je aktivno deloval med leti 1920 in 1960.

Po njem se ponosno imenuje naša šola od 4.11. 1968, ko je Skupščina občine Slovenska Bistrica na svoji seji potrdila predlog učiteljskega kolektiva o preimenovanju osnovne šole v Laporju v OŠ Gustava Šiliha Laporje.

Ugotovila sva, da so na Štajerskem po njem poimenovane tri osnovne šole, poleg naše še OŠ Gustava Šiliha v Mariboru in OŠ Gustava Šiliha v Velenju.

Potrdila sva hipotezo, da se je Šilih uveljavil kot ploden mladinski pisatelj. Njegovi najbolj znani deli sta: Nekoč je bilo jezero in Beli dvor. Mikalo ga je celo, da bi nadaljeval s pisateljevanjem, toda ob svojem obsežnem in zahtevnem pedagoškem delu mu je za to zmanjkalo časa in energije.

Na področju pedagogike, zlasti še didaktičnega pisanja, je oral ledino in zagovarjal napredne ideje, kot npr. enotna osnovna šola, vključevanje učnih delavnic oziroma delovna šola, šolska samouprava, demokratični vzgojni odnosi ... Taka šola je povezovala racionalno in fizično učenje, učilnico in delavnico, starše in učitelje. Učenca je postavljala v subjektivni položaj, odklanjala je od zunaj strogo predpisane učne metode in vsebine. O teh in še mnogih drugih pomembnih vidikih moderne šole je razpravljal Šilih v številnih člankih in razpravah, še posebej pa v knjižnih publikacijah. O tem najbolj zgovorno priča njegova zelo obsežna bibliografija, ki obsega preko 170 publicističnih enot, ob upoštevanju tudi krajših in priložnostnih zapisov, pa se to število malodane podvoji. Ustvarjal je predvsem v prostem času po naporni službi in v nočnih urah. Ugotovila sva, da je bil pravi deloholik, slednje je verjetno vplivalo tudi na njegovo sorazmerno kratko življenjsko dobo.

Kar precej njegovih del je prevedenih tudi v tuje jezike, predvsem v jezike drugih slovanskih narodov. V tujini je imel tudi nekaj strokovnih predavanj in srečanj.

Iz intervjujev sva izvedela in skupaj z informatorji podoživljala njihov odnos do Gustava Šiliha, njegov vpliv na njihovo osebnostno in poklicno rast. Vsi trije informatorji so ga doživljali kot močno, pozitivno naravnano osebnost, ki je s svojim znanjem in vrednotami sooblikoval takratno šolo.

Na osnovi ankete sva ugotovila, da dobrih 60% učencev na višji stopnji naše šole pozna ime Gustava Šiliha. Zaskrbljujoč je podatek, da kar 48% učencev ne ve, zakaj naša šola nosi ime po njem in da jih 20% celo meni, da je bil ravnatelj in učitelj na naši šoli.

Kar 77% učencev meni, da se šola po Gustavu Šilihu imenuje že več kot 30 let, kar drži, toda točne letnice ni zapisal nihče. Skoraj 84% učencev ve, da se po njem imenujejo tudi druge šole, več kot polovica jih pozna OŠ Gustava Šiliha v Mariboru, 12% pa poleg mariborske še velenjsko osnovno šolo. Zelo malo učencev pozna njegova literarna dela, čeprav so v knjižnici na vidnem mestu. Omenjajo le Beli dvor in Didaktiko.

Kar dve tretjini učencev meni, da o Gustavu Šilihu nimajo dovolj informacij in bi radi izvedeli več o njegovem življenju in delu. Upava, da bo k temu vsaj deloma pripomogla najina raziskovalna naloga.

Ugotavljava, da sva pri koncu najine raziskovalne naloge, toda hkrati soglašava, da sva pokrila le nekaj belih lis iz zelo plodnega življenja in dela profesorja Šiliha. Odpirajo se vedno nova vprašanja, ki zahtevajo odgovore. Upava, da jih bova skupaj prihodnje leto še nekaj rešila.

Upava, da sva vsaj deloma razjasnila lik Gustava Šiliha in vzpodbudila večje zanimanje zanj pri učencih, učiteljih in krajanih Laporja.

7 VIRI IN LITERATURA

1. Šilih, G. Gonilne sile in glavne smeri šolskega reformnega gibanja. Popotnik. Ljubljana, 1925
2. Šilih, G. Učiteljeva učna priprava v duhu moderne didaktike. Popotnik. Ljubljana 1935
3. Šilih, G. Poenotenje našega šolstva. Misel in delo. Ljubljana 1937
4. Šilih, G. Značilnosti in pogoji kvalitetnega pouka. Kongres pedagoških delavcev LRS na Bledu. DZS. Ljubljana, 1950
5. Šilih, G. O pouku domoznanstva. Pedagoški zbornik. Zveza pedagoških društev LR Slovenije. Ljubljana, 1955
6. Šilih, G. Naš otrok ni več otrok. ZPMS. Ljubljana, 1957
7. Šilih, G. Učna načela naše šole. DZS. Ljubljana, 1961
8. Šilih, G. Učenci aktivni soudeleženci pri lastnem oblikovanju. Založba Obzorja. Maribor, 1964
9. Šilih, G. Didaktika. DZS. Ljubljana, 1970
10. Stoletnica rojstva Gustava Šiliha (1893-1961-1993). Jubilejni zbornik. Maribor, 1993
11. Šilih, G. Beli dvor. Založba Karantanija. Ljubljana, 1996
12. Šilih, G. Nekoč je bilo jezero. Založništvo Pozoj. Velenje, 1999

4.7 VIRI

Nikolaj Šilih, Spomini na očeta

Pedagoški zbornik- Stoletnica rojstva Gustava Šiliha, Maribor, 1993

Gustav Šilih, Nekoč je bilo jezero, založba Pozoj, Velenje, 1999

Gustav Šilih, Beli dvor, založba Karantanija, Ljubljana, 1997

